

**Методичні рекомендації
щодо написання курсових та дипломних робіт
Програма «Філологія» (035)**

Упорядкували:
Уляна Головач
Василь Старко

Написання курсових і дипломної роботи має за мету реалізацію однієї з важливих цілей вищої освіти: навчити студента самостійно мислити і сприяти розвитку навичок наукової роботи.

Виконуючи курсові роботи, студент вчиться застосовувати конкретні методи мовознавчого чи літературознавчого аналізу.

Курсова робота – це самостійне дослідження, орієнтоване не стільки на отримання нових наукових результатів, як на вивчення і опис філологічного матеріалу, обмеженого вузькою проблематикою. Завдання, які ставляться в курсовій роботі, мають переважно практичний характер. Працюючи над написанням курсової роботи, студент повинен навчитися:

- 1) здійснювати пошук потрібної теоретичної літератури і опрацьовувати наукові статті (передусім виявляти в публікаціях важливі для своєї праці ідеї і фіксувати їх – конспектувати або реферувати);
- 2) зіставляти різні погляди на конкретну проблему і обирати найвідповіднішу для свого дослідження точку зору, яка найкраще пояснює явища, що їх студент досліджує у своїй студії;
- 3) письмово викладати ідеї, які містяться в джерелах і наукових публікаціях;
- 4) навчитися правил оформлення роботи: вмінно структурувати її за розділами і параграфами, вживати цитати і робити поклики на використані наукові публікації, скласти бібліографію.

Таким чином найважливіша складова частина курсової роботи полягає в аналітичному викладі вже відомих в науковій літературі поглядів щодо обраної теми.

Дипломна робота відрізняється від курсової не лише об'ємом. Дипломна робота є самостійним творчим дослідженням теми, яку студент обрав для дипломного дослідження. У дипломній роботі необхідно продемонструвати вміння критично оцінювати концепції різних дослідників, застосовувати різні методи філологічного аналізу, робити аргументовані висновки і узагальнення.

У дипломній роботі студент повинен:

- 1) викласти основні положення сучасних концепцій досліджуваної проблеми з залученням широкого кола спеціалізованої наукової літератури;
- 2) обґрунтувати тему, її актуальність і новизну;

- 3) визначити цілі і завдання, а також методи дослідження (описати систему застосовуваних методів);
- 4) визначити об'єкт і предмет дослідження, обґрунтувати вибір матеріалу;
- 5) зібрати, опрацювати, систематизувати і проаналізувати джерельний матеріал;
- 6) викласти самостійні судження, які свідчать про особистий внесок дослідника у вивчення досліджуваної ним теми;
- 7) зробити оригінальні теоретичні узагальнення і викласти власний погляд на досліджувану проблему;
- 8) логічно і послідовно викласти результати свого дослідження у письмовій формі, а також належно презентувати роботу перед кваліфікаційною комісією;
- 9) продемонструвати своє вміння вести наукову дискусію і аргументовано відстоювати результати свого дослідження.

Вимоги до оформлення¹

Дотримання Правил академічної доброчесності:

https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/ucu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/22/2019/03/Polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist.pdf

Вибір теми

Студенти самостійно вибирають теми, враховуючи обраний напрям й орієнтовні теми, що їх запропонували викладачі. Далі тема уточнюється з керівником і затверджується на засіданні кафедри.

Графік підготовки

Вчасно виконувати завдання, які ставить науковий керівник

Згідно з графіком здавати написані частини роботи:

ГРАФІК

16-26 вересня — обрання студентами бакалаврських програм ГФ тем *курсівих робіт* та їх затвердження

30 жовтня — здача на кафедру планів і бібліографії до *курсівих та бакалаврських робіт* (2, 3, 4 курс)

20 грудня — подання на кафедру студентами *3-4 курсів* розділу *курсової роботи*

6 травня — останній термін подання на кафедру повного тексту *курсової роботи*

19-22 травня — захист *курсівих робіт* на Гуманітарному факультеті

¹ При підготуванні цього матеріалу було використано:

Вимоги до написання та оформлення *курсівих* і кваліфікаційних робіт студентів. Методичні вказівки для студентів історичної програми / Упорядник Богдан Чума. — Львів: Гуманітарний факультет Українського католицького університету, 2016. — 22 с.

1 червня — останній термін подання на кафедру повного тексту *бакалаврської* роботи

5 червня — останній термін подання у деканат чистого варіанту *бакалаврської* роботи

15-19 червня — державна атестація випускників *бакалаврських програм*

Короткі презентації на науковому семінарі.

Оцінка за науковий семінар — 20 балів

Захист — прилюдний, студент готує коротку наочну презентацію, в якій зосереджує увагу на ключових моментах (матеріал, методи аналізу, результати аналізу, висновки).

Структура оцінки за курсову роботу

Максимум — 100 балів, із яких:

20 балів — оцінка за роботу на науковому семінарі (презентації, виконання завдань, активність під час занять)

60 балів – оцінка від керівника (із залученням комісії)

20 балів — представлення роботи, відповіді на запитання й запитання іншим студентам на їхньому захисті

На виступ/презентацію роботи кожному студенту буде дано 7-8 хвилин, на запитання й відповіді – ще 7-8 хвилин.

- **Вимоги до оформлення.**
- **Шаблон титульної сторінки**
- **Структура й зміст роботи**
- **Правила цитування, перефразовування й узагальнення**

Обсяг роботи

Курсова робота (2, 3 курс) — 20-25 сторінок

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота — 40-45 сторінок

Цей обсяг не охоплює списку літератури й додатків.

Структура роботи

титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина, висновки, список літератури й джерел, додатки (при потребі). Основну частину рекомендовано розбивати щонайменше на два розділи: оглядово-теоретичний і практичний. Кожен із розділів можна при потребі розбивати на дрібніші підрозділи.

Титульний аркуш — вірєць подано в кінці файлу. Титульний аркуш враховується в загальній нумерації, але номер сторінки на ньому не ставиться.

Зміст містить назви й номери початкових сторінок усіх частин роботи (вступу, розділів і підрозділів, списку літератури, кожного з додатків)

Вступ варто писати після написання основної частини.

В **курсній роботі** вступ повинен розкривати щонайменше такі пункти:

- **Об'єкт** — що досліджуємо?
- **Методи** — як (у який спосіб) досліджуємо?
- **Мета** — навіщо досліджуємо? Що ми хочемо з'ясувати/показати/довести?
- **Матеріал** — який мовний матеріал залучаємо до дослідження?

У **дипломній роботі** потрібно розкрити такі пункти:

Актуальність — чому ця тема важлива сьогодні? Яке її місце серед інших досліджень? Чи стосується вона недослідженої/малодослідженої ділянки?

Мета — що дослідження має показати/довести/прояснити? Мета має бути сформульована компактно й перегукватися з темою, але не копіювати її.

Завдання — які етапи дослідження? Які конкретніші, вужчі завдання треба розв'язати, щоб досягти загальної мети дослідження?

Об'єкт і предмет дослідження — об'єктом виступає те, на що скеровано дослідження (наприклад, об'єкт — фразеологізми сучасної англійської мови), а предмет — це конкретні аспекти, характеристики, властивості, які досліджуються в роботі (наприклад, предмет — способи перекладу таких фразеологізмів українською мовою; або предмет — варіативність

таких фразеологізмів; або предмет — особливості вживання цих фразеологізмів у публіцистиці).

Методи — як саме досліджуємо? Наприклад, метод суцільної вибірки (фразеологізмів зі словника чи текстів), метод корпусного аналізу (аналіз фразеологізмів на основі даних корпусу/корпусів), метод контекстного аналізу (аналіз вживання фразеологізмів у конкретних контекстах), метод асоціативного експерименту. В одній роботі може бути використано кілька методів.

Матеріал — окреслення меж і специфіки досліджуваного мовного матеріалу. Наприклад, англійські фразеологізми в певному словнику/літературному творі/корпусі текстів.

Структура роботи — коротка характеристика розділів і підрозділів основної частини роботи. Наприклад, в першому розділі розглянуто підходи й результати досліджень англійських фразеологізмів у політичному дискурсі. В підрозділі 1.1 проаналізовано дефініції поняття *фразеологізм* тощо.

Основна частина — в кожному розділі потрібно сформулювати мету (що має бути розглянуто), а в кінці — висновки до розділу.

Висновки охоплюють ключові результати дослідження й повинні корелювати з метою й завданнями дослідження. Важливо зіставити висновки з результатами інших досліджень із цієї проблематики. Висновки слід писати після завершення основної частини й Вступу.

Список джерел і літератури. За абеткою спершу подаємо праці, написані кирилицею, а потім — латинкою. Джерела слід відмежувати від наукової літератури.

Додатки є необов'язковою частиною роботи. Їх варто створювати для повноти представлення результатів. Наприклад, у додаток можна винести створений глосарій/словник, результати опитування (повністю), код написаної програми, переклад чужомовного тексту, ілюстрації тощо. На додатки потрібно покликатися в основному тексті, наприклад, (див. Додаток 2). Кожен додаток повинен починатися на окремій сторінці й містити в правому верхньому кутку назву — Додаток 1, Додаток 2 тощо.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ

Сторінка формату А4 (210x297 мм), книжкова орієнтація, вирівнювання рядків за шириною. Береги сторінки: ліворуч — 25 мм, праворуч — 10 мм, зверху — 20 мм, знизу — 20 мм.

Шрифт TimesNewRoman, кегль 14, міжрядковий інтервал 1,5, абзацний відступ — 15 мм.

Ілюстративний матеріал (мовні одиниці, цитати з текстів) подаємо курсивом. Окремі елементи (наприклад, ключові терміни) можна виділяти грубим шрифтом.

Нумерація сторінок — наскрізна. Титульний аркуш і зміст враховуємо в нумерації, але номерів на них не ставимо. Отже, номери сторінок починаємо виставляти з третьої

сторінки (це перша сторінка Вступу) й до кінця (останньої сторінки останнього додатку).
Номер сторінки ставимо в правому нижньому кутку без додаткових позначок.

РУБРИКАЦІЯ ТЕКСТУ

Основні рубрики — **ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ I, РОЗДІЛ II, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ДОДАТКИ** — друкують з нової сторінки, грубим шрифтом, великими літерами,

з вирівнюванням по центру, без крапки. Після **РОЗДІЛ I** на наступному рядку подають назву розділу із таким самим оформленням. Потім вставляють порожній рядок, а нижче — починають текст із абзацу. Наприклад,

РОЗДІЛ I **НАЗВА РОЗДІЛУ**

Текст текст текст

Підрозділи Розділу I нумерують 1.1, 1.2 тощо, Розділу II — 2.1, 2.2 тощо й подають так:

текст текст текст

2.3. Найменування підрозділу

текст текст текст

ЦИТУВАННЯ

На думки, результати, дослідження інших авторів потрібно посилатися, обов'язково вказуючи джерело. Загалом є три способи: дослівне цитування, перефразовування й узагальнення. Дослівні цитати доречно подавати тоді, коли це вкрай важлива для вашого дослідження думка, сформульована максимально влучно й стисло тощо або ж коли цю думку далі буде спростовано, піддано сумніву тощо й для цього потрібне дослівне формулювання. В інших випадках доречніше застосовувати перефразовування або узагальнення.

Вимоги до дослівного цитування:

- цитату беремо в лапки «»;
- цитуємо дослівно й повністю (не врізати цитату, спотворюючи думку)
- пропуски всередині цитати замінюємо трьома крапками ... в дужках — (...)
- якщо в цитату додаємо слово, потрібне для розуміння, беремо його у квадратіві дужки — [вставка]
- цитуємо українською, окрім випадків, коли для аналізу потрібен оригінал (наприклад, при аналізі уривків чужомовного тексту)
- розлогі цитати (4 рядки тексту й більше) можна подавати окремим текстовим блоком — без лапок, 12 кеглем, через 1 інтервал, із відступами 10 мм з усіх боків
- неодмінно подаємо посилання на першоджерело з вказанням сторінки (якщо є), з якої взято цитату.

Перефразовування дає змогу передати суть думки іншого автора власними словами, опустити другорядні деталі й вставити цю думку у виклад у найзручніший спосіб. Вимоги до парафраза:

- відмінна від оригіналу структура речення й лексичне наповнення. Якщо ж цього не вдається досягти, то варто подумати про дослівне цитування
- коректно передаємо ідеї автора (без спотворення, занадто сильного спрощення тощо)
- вказуємо автора. Наприклад, на думку Є.А. Карпіловської, [4:30-35].
- подаємо посилання на першоджерело. Для ідей, висловлених у першоджерелі досить компактно, варто вказувати також сторінку чи сторінки (див. приклад вище).

Узагальнення дає змогу стисло передати зміст цілої праці автора або її частини. Доречно вказувати автора — наприклад, У своїй відомій праці [12] Дж. Лакофф і М. Джонсон постулюють... . В деяких випадках, наприклад, при розлогодому переліку, достатньо лише посилання на першоджерело. Наприклад, В теорії природної семантичної метамови [23], [26], теорії ідеалізованих когнітивних моделей [13], теорії концептуальної інтеграції (англ. *conceptual blending*) [7], В останньому прикладі спочатку подано два посилання на джерела, де викладено вказану теорію, без вказівки на її авторку (А. Вежбицьку). До третьої теорії подано її назву в оригіналі (англійською), позаяк переклад не є очевидним.

Поруч із узагальненням стоїть такий спосіб, як порівняння й зіставлення. Аналізуючи різні дослідження на одну тему, ви неодмінно побачите розбіжності в думках, інтерпретаціях, результатах, дефініціях. Тут доречним буде критичне зіставлення цих джерел із метою вибрати те, що найбільше пасує до вашого дослідження.

Комбінування різних способів посилання

Дослідники часто комбінують розглянуті вище способи посилань на праці інших авторів, зокрема влучні вислови, специфічні терміни, ключові фрази цитують дослівно, перемижуючи їх із парафразами. Наприклад,

In his famous and influential work *The Interpretation of Dreams*, Sigmund Freud argues that dreams are the "royal road to the unconscious" (page #), expressing in coded imagery the dreamer's unfulfilled wishes through a process known as the "dream-work" (page #). According to Freud, actual but unacceptable desires are censored internally and subjected to coding through layers of condensation and displacement before emerging in a kind of rebus puzzle in the dream itself (page #).

([Джерело](#))

Вправа

Порівняйте узагальнення, парафраз і дослівне цитування в цьому прикладі:

https://owl.purdue.edu/owl/research_and_citation/using_research/quoting_paraphrasing_and_summarizing/paraphrasing_sample_essay.html

Порівняйте парафраз, узагальнення й плагіат у цьому прикладі:

https://owl.purdue.edu/owl/research_and_citation/using_research/quoting_paraphrasing_and_summarizing/paraphrasing.html

Поради щодо посилання на праці інших авторів:

Не цитуйте загальновідомі речі

Цитуйте змістовний матеріал (а не загальні, хай і гарно сформульовані, фрази)

Цитуйте коректно — не спотворюйте зміст чи значущість цитованого джерела

Цитуйте без упереджень, зокрема посилайтеся на джерела, які суперечать одне одному; уникайте посилань лише на дослідницю чи дослідницьку групу, яка вам подобається, коштом інших авторів; уникайте інших упереджень (наприклад, автори у США мають тенденцію посылатися лише на американські публікації або, ширше, лише англійськомовні)

Не уникайте посилань на джерела, що суперечать вашим результатам/висновкам/підходам. На такі суперечності потрібно вказувати, аналізувати й обґрунтовувати свої напрацювання.

Не посилайтеся на джерела сумнівної якості або на джерела, що не пройшли належного наукового рецензування

Читайте джерела, на які ви посилаєтесь

Не перевантажуйте свій текст численними посиланнями без потреби

Завжди посилайтеся на джерело з певною метою: наприклад, підкріпити свій аргумент, вказати на джерело ваших даних/тверджень, висловити незгоду з цитованим підходом тощо

Цитування з вторинних джерел

Якщо ви знайшли посилання на першоджерело (джерело 1) в іншому, вторинному джерелі (джерело 2), то варто знайти джерело 1, перевірити коректність посилання та інтерпретацію положень першоджерела й лише тоді давати посилання на джерело 1 у своєму

тексті. Якщо ж джерело 1 геть недоступне, а цитата вам вкрай необхідна, то у своїй роботі подавайте саму цитату, посилання на джерело 1 й додавайте посилання на джерело 2 ось так: «текст текст текст цитати» [1:20] (цит. за [7:158]), де 1 – це позиція джерела 1 в списку літератури, 20 — номер сторінки в ньому, 7 — джерело 2, 158 — номер сторінки джерела 2, на якій ви знайшли посилання.

Більше порад щодо коректного посилання на праці інших авторів (ці праці було використано для формулювання нижчих рекомендацій):

<https://www.macmillanihe.com/studentstudyskills/page/Referencing-and-Avoiding-Plagiarism/> - поради щодо уникнення плагіату й коректного цитування, зокрема шість принципів:

When to cite:

1. Distinctive ideas
2. Distinctive structure or organizing strategy
3. Information or data from a particular source
4. Verbatim phrase or passage
5. If it's not common knowledge
6. Whenever in doubt, cite it!

<https://www.potsdam.edu/sites/default/files/documents/support/tutoring/cwc/FY100%20Basic%20Citation%20Exercise.pdf> – поради й вправи з цитування для студентів

<https://www.potsdam.edu/sites/default/files/documents/support/tutoring/cwc/paraphrasing.pdf>
– поради й вправи з цитування для студентів

<https://journals.plos.org/ploscompbiol/article?id=10.1371/journal.pcbi.1006036> — поради для дослідників

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://www.isaje.net/uploads/1/0/1/0/101072524/module_5.ppt — коротка презентація щодо цитування

<https://www.etikkom.no/en/library/topics/integrity-and-collegiality/shades-of-grey-in-academic-citation-practice/> — розлога розповідь про один цікавий і мало не детективний випадок перекрученого цитування. Особливо зацікавить прихильників здорового харчування :)

Вимоги до оформлення бібліографічних посилань

Спираємося на вказівки видавництва УКУ щодо оформлення бібліографічних посилань:

<https://nz-theology.ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/02/zagalni-vkazivkyshhodo-oformlennyabibliografichnyh-posylan-1.pdf>

Використовуємо також Вказівки для авторів від видавництва УКУ (у частинах, застосовних до кваліфікаційних і курсових робіт):

<https://nz-theology.ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/02/vkazivky-dlya-avtoriv.pdf>

Деякі додаткові технічні вимоги до студентських робіт (на основі вказівок [видавництва УКУ](#)):

Абзацування автоматичне, тобто виставляється за допомогою лінійки:

Не допускається створення абзацного відступу за допомогою клавіші Tab або знаків пропуску.

Автоматичних переносів по тексті не розставляємо.

Обов'язкове розрізнення знаків:

- **дефіс (-)**,
- **коротке тире (—)** (англ. en dash, код символу 2013 в кодуванні Unicode)
- **довге тире (—)** (англ. em dash, код символу 2014 в кодуванні Unicode).

Дефіс вживаємо у словах, наприклад, *студент-лінгвіст*, *соціально-економічний* тощо.

Коротке тире доречно для поєднання окремих слів/позначень, наприклад, 1999–2001. Цей знак не обрамляється проміжками. Натомість довге тире має проміжки з обох боків, наприклад, Київ — Харків — Нью-Йорк.

Використовуємо лапки такого формату: «...»; подвійні лапки для оформлення цитати в цитаті: «“...”».

Посилання посторінкові («підрядкові») арабськими цифрами з наскрізною нумерацією, оформлені згідно з правилами Видавництва УКУ.

Приклад підрядкового посилання ([джерело](#)):

- Цитати з іншомовних джерел наводяться автором в українському перекладі (або з офіційного україномовного видання, або ж у випадку відсутності останнього автор сам здійснює переклад і зазначає про це у примітці). Посилання наводити за таким зразком:

«Станом на 01 січня 1999 р. в Україні діяло 21,8 тис. релігійних організацій, в т. ч. майже 21,1 тис. громад 80 конфесій, течій і напрямків»¹.

¹ В. Бондаренко. Релігійна ситуація в Україні і перспективи її розвитку // *Релігійна свобода: природа, правові і державні гарантії: Науковий щорічник*. Київ 1999, с. 73.

Наскрізна нумерація посилань означає, що посилання нумеруються в порядку зростання від початку (1, 2, 3) до кінця роботи.

В кінці роботи подається бібліографія, що містить повні бібліографічні описи джерел і літератури.

Перше покликання повинне містити повний бібліографічний опис, а наступні покликання — скорочену інформацію (з вказівок видавництва УКУ):

Усі елементи бібліографічного опису публікації наводити тільки при першому покликанні на неї. При наступних покликаннях для будь-якої публікації досить написати ініціали та прізвище автора, назву (якщо вона довга, то скорочено, тобто її частину – без трикрапки) та вказати через кому відповідну сторінку(и).

Отже, першого разу:

Олександра Цалай-Якименко. *Київська школа музики XVII століття*. Київ – Львів – Полтава 2002, с. 46.

Christian Hannick. *Das Neue Testament in altkirchenslavischer Sprache // Die alten Übersetzungen des Neuen Testaments, die Kirchenväterzitate und Lektionare* / ред. К. Aland. Berlin – New York 1972, с. 403-435.

Крістофер Вест. Богослов'я тіла: Виховання до буття людиною / перекл. з англ. П. Гусак // *Львівські архієпископальні вісті* 10 (2006) 30-37.

Наступного разу й далі:

О. Цалай-Якименко. *Київська школа музики*, с. 47-48.

Chr. Hannick. *Das Neue Testament*, с. 421.

Кр. Вест. *Богослов'я тіла*, с. 34.

Посилання на інтернет-видання

На відміну від вказівок видавництва УКУ, які скеровані передусім на видання наукових робіт у паперовому форматі, у студентських роботах варто подавати повне й точне посилання на інтернет-видання та інтернет-джерела. Це уможливило швидку перевірку таких посилань, зокрема з електронного варіанта кваліфікаційної/курсової роботи.

Правопис

Використовуємо новий правопис, схвалений 2019 р.

Наразі доступний для користування із сайту Інституту мовознавства НАНУ - [http://www.inmo.org.ua/assets/files/2019/Ukr.%20pravopys%20\(2019\).pdf](http://www.inmo.org.ua/assets/files/2019/Ukr.%20pravopys%20(2019).pdf)

Незабаром остаточний текст має опублікувати видавництво «Наукова думка» в паперовому форматі.

Непоганий огляд основних змін у новому правописі:

<https://www.radiosvoboda.org/a/30025623.html>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарний факультет
Кафедра філології

НАЗВА КУРСОВОЇ / КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Студентки II/III/IV/VI курсу
групи (шифр зі студ. квитка)
Оксани Коваленко

Науковий керівник:
доктор філол. наук, професор
Людмила Іваненко

Науковий консультант:
(за необхідності)

Львів 2020